

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบกรณีศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนบทบาทของครูจากผู้พูดเป็นผู้ฟังที่มีศักยภาพโดยใช้วิธีการแบบเปิด (Open-Approach Method) ครูที่เป็นกรณีศึกษาเป็นครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 คน จากโรงเรียนชุมชนบ้านชนบทที่เข้าร่วมในโครงการโรงเรียนในฝันเพาะปัญญา ของศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ครูกรณีศึกษาที่ 1 เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับกับคนในชุมชน มีเจตคติที่ดีต่อผู้อื่น พูดเสียงดัง สามารถยอมรับแนวคิดหรือวิธีการใหม่ๆ ได้ สามารถเปลี่ยนความกดดันไปเป็นแรงกระตุ้นการทำงานของตนให้ประสบความสำเร็จ ครูกรณีศึกษาที่ 2 เป็นครูผู้มีความบุคลิกภาพเปิดเผย ความเป็นผู้นำ รับฟังปัญหาผู้อื่น ชอบสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีวิธีการพูดที่เหมาะสมกับบุคคลประเภทต่างๆ เมื่ออยู่ในชั้นเรียนจะใช้เวลาในการสังเกตวิธีการแก้ปัญหาของนักเรียน โดยจดบันทึกสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน และจดจำรายละเอียดได้ สามารถบอกเล่าทบทวนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนได้

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการร่วมสร้างแผนการสอนแบบเปิดกับครูกรณีศึกษา ร่วมสังเกตการสอนในชั้นเรียนของครูที่เป็นกรณีศึกษา และร่วมสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับครูกรณีศึกษาและครูคนอื่นๆ ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนในฝันเพาะปัญญา ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ระยะ ระยะที่ 1 ในช่วงเดือนพฤษภาคม ปีการศึกษา 2549 โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินพฤติกรรมการฟังตนเองให้ครูกรณีศึกษาประเมินตนเอง และนำแบบประเมินพฤติกรรมการฟังคนอื่นให้ผู้วิจัย ทีมผู้ช่วยวิจัย และครูผู้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนในฝันเพาะปัญญาประเมินครูกรณีศึกษา ระยะที่ 2 ในช่วงภาคเรียนที่สอง ปีการศึกษา 2549 ผู้วิจัยและทีมผู้ช่วยวิจัยทำการสังเกตและจดบันทึกบทบาทของครูกรณีศึกษาในขณะที่ร่วมกันสร้างแผนการสอน สอนจริงในชั้นเรียน และร่วมกันสะท้อนผลบทเรียน ในช่วงเดือนมีนาคม ปีการศึกษา 2549 ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินพฤติกรรมการฟังตนเองให้ครูกรณีศึกษาประเมินตนเอง และนำแบบประเมินพฤติกรรมการฟังคนอื่นให้ผู้วิจัย ทีมผู้ช่วยวิจัย และครูผู้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนในฝันเพาะปัญญาประเมินครูกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจาก แบบประเมินพฤติกรรมการฟัง โปรโตคอล

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวางแผนการสอน การสะท้อนผลหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสัมภาษณ์ครูในประเด็นที่สืบเนื่องมาจากการประเมินพฤติกรรมการฟังของครูผู้สอน และข้อมูลจากการสังเกตการสอนในชั้นเรียน มาวิเคราะห์พฤติกรรมการเป็นผู้ฟังที่มีศักยภาพตามกรอบแนวคิดของบอมเมลเจและสเติล (Bommelje and Steil, 2004)

ผลการวิจัยพบว่า คะแนนแบบประเมินพฤติกรรมการฟังของครูกรณีศึกษาทั้งสองคนมีดังนี้ ครูกรณีศึกษาคนที่ 1 ได้คะแนนการประเมินพฤติกรรมการฟังในภาคเรียนที่หนึ่งอยู่ในระดับปานกลางค่าคะแนนเป็น 178.90 คะแนน และปลายภาคเรียนที่สองอยู่ในระดับสูงค่าคะแนนเป็น 240.50 คะแนน ครูกรณีศึกษาคนที่ 2 ได้คะแนนการประเมินพฤติกรรมการฟังในภาคเรียนที่หนึ่งอยู่ในระดับปานกลางค่าคะแนนเป็น 222.60 คะแนน และปลายภาคเรียนที่สองอยู่ในระดับสูงค่าคะแนนเป็น 270.90 คะแนน ในการประเมินครั้งนี้ครูกรณีศึกษาทั้งสองคนมีการเปลี่ยนแปลงจากระดับคะแนนปานกลางเป็นระดับคะแนนสูง จากคะแนนการประเมินพฤติกรรมการฟังของครูกรณีศึกษาทั้งสองคน แสดงถึงการเปลี่ยนบทบาทของครูจากที่เสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาให้กับนักเรียนและสาธิตวิธีการแก้ปัญหา บทบาทของครูเปลี่ยน ดังนี้

ในส่วนที่ครูทั้งสองคนมีการเปลี่ยนบทบาทเหมือนกัน ครูแสดงบทบาทดังต่อไปนี้

- 1) ครูสามารถใช้ทักษะในการฟังแก้ปัญหาในชั้นเรียนได้
- 2) ครูตั้งใจฟังอย่างเต็มที่แม้ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ที่มีสิ่งรบกวน
- 3) ระหว่างการสนทนาครูให้โอกาสนักเรียนแสดงอารมณ์ออกมาอย่างเต็มที่
- 4) ครูสร้างบริบทในชั้นเรียนเพื่อกระตุ้นการฟังของตนเองให้ดีขึ้น
- 5) ครูให้ความสนใจกับนักเรียนอย่างเต็มที่

ในส่วนที่ครูทั้งสองคนมีการเปลี่ยนบทบาทต่างกัน ครูกรณีศึกษาคนที่ 1 แสดงบทบาทดังต่อไปนี้

- 1) ครูสามารถปรับปรุงความสัมพันธ์กับนักเรียนได้เป็นอย่างดีด้วยการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) ครูค้นพบโอกาสจากการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) ครูสร้างความน่าเชื่อถือด้วยทักษะในการฟัง
- 4) ครูแสดงออกให้นักเรียนทราบทันทีว่าครูเข้าใจ
- 5) ครูประเมินเนื้อหาที่ได้ฟังอย่างรอบคอบก่อนโต้แย้งหรือแสดงออก
- 6) ครูฟังด้วยความตั้งใจอย่างสูงเพื่อให้ทราบว่าผู้พูดกำลังพูดถึงอะไร
- 7) ครูพยายามหลีกเลี่ยงการแสดงอารมณ์ต่อนักเรียน

ครูกรณีศึกษาคนที่ 2 แสดงบทบาทดังต่อไปนี้

- 1) ครูให้โอกาสนักเรียนพูดให้จบโดยไม่เข้าไปขัดจังหวะ
- 2) ครูแสดงความคิดเห็นที่ชัดเจนและตรงไปตรงมาต่อนักเรียน
- 3) ครูทำความเข้าใจในเนื้อหาที่ได้ฟังอย่างรอบคอบก่อนประเมินผล
- 4) ครูสามารถจดจำรายละเอียดที่สำคัญหลายอย่างจากการสนทนากับนักเรียนได้
- 5) ครูพยายามหลีกเลี่ยงการโต้ตอบด้วยอารมณ์เมื่อได้ฟังเนื้อหาบางอย่าง

The purpose of the present research was to study the change in the role of teachers from the speaker to the listener with listening leadership using open-approach method.

Participants in this case study were two grade-1 teachers in Chumchon Ban Chonnabot School who participated in lab school project, Chonnabot District, Khon Kaen Province. The first case study is a friendly person who speaks loudly, has a positive attitude towards other people and could get along well with people in the community, always welcomed new idea or new methods, and is good at changing pressures into work stimulants. The second case study was a straightforward person with a strain of leadership, was willing to listen to other people's problems, enjoyed conversing with other people to exchange experience, and had an appropriate way of speaking to different kinds of people. When teaching his classes, she usually spent a lot of time observing his students solving problems and made notes of all class activities. She was also good at memorizing details and could recount all the events that took place in his classes.

Data collection was done by means of the present researcher and her co-researchers working together with the case study teacher to prepare open-approach lesson plans, observing classroom activities and reflecting on results of the instruction. Collection of data was done in two phases. In the first phase, during the first month of the first semester of the 2006 school year in which the open-approach lessons were implemented, the case study teacher was given a self-evaluation form to evaluate their own listening behavior. Another listening behavior evaluation form was given to the co-researchers to evaluate the case study teachers' listening behavior. In the second phase of study which took place during the second semester of the 2006 school year, the researcher observed and took notes of the case study teachers' behavior during their joint lesson planning session, during their actual classroom teaching, and during the reflection session on the results of instruction

at the end of the second semester. Then the case study teachers were given once more the self-evaluation form to evaluate their own listening behavior, and the co-researchers were given a listening behavior evaluation form to evaluate the case study teachers' listening behavior.

Data used for analysis included the data which were collected from the listening-behavior evaluation, protocol data collected during the classroom activities and lesson planning, the reflection on the results of instruction, interviews of the teacher concerning the results of the evaluation of their listening behavior, and data collected from observing classroom activities. These data were used for analyzing the teachers' Listening Leadership according to Bommelje and Steil's framework (2004).

The findings:

An evaluation of listening behavior of the first case study teacher showed that he made a score of 178.90 for his listening behavior for the first semester and a score of 240.50 for the second semester. The two results showed that the teacher had changed his listening behavior from a "moderate" level to a "high" level. The second case study teacher, on the other hand, made a score of 222.60 for her listening behavior for the first semester and a score of 270.90 for the second semester which proved that she had changed her listening behavior from a "moderate" level to a "high" level. Both teachers had changed their role of providing solutions and demonstrating problem-solving methods to their students in a similar as well as in different ways as follows:

On the similar role change, both teachers demonstrated that:

- 1) They solved problems by listening effectively in classroom.
- 2) They listened with complete attention, regardless of the situation or distraction.
- 3) When communicating, They provided enough time for students to express their emotions.
- 4) They made sure the physical environment encourages effective listening.
- 5) They gave their complete attention to students.

On the different role change, the first case study teacher demonstrated that:

- 1) He substantially improved his relationships with students through effective listening.

- 2) He found opportunities by listening effectively.
- 3) He built trust through his listening efforts.
- 4) He let the speaker know immediately that he has understood them.
- 5) He delayed responding to the speaker's message until he has fully evaluated it.
- 6) He listened with a high level of concentration to what the speaker is saying.
- 7) He avoided making emotional reactions to students.

The second case study teacher, on the other hand, behaved in such a manner that:

- 1) She allowed students to complete their messages without interrupting them.
- 2) She gave direct and clear feedback to students.
- 3) She sought to understand the speaker's message before she evaluates it.
- 4) She remembers many significant details of her conversations.
- 5) She avoided making emotional reactions to students.